

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yirmeyah

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 5570 [1809/1810]

יח

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9844

יא (א) הדבר אשר יהיה אלי ירמיהו מאת יהוה לאמר :
 (ב) שמעו את דברי הברית הזאת וברתם אלי איש יהודה
 ועל יושבי ירושלים : (ג) ואמרת אליהם כה אמר יהוה אלהי
 ישראל ארוה האיש אשר לא ישמע את דברי הברית הזאת :
 (ד) אשר צויתי את אבותיכם ביום תוציא אותם מארץ מצרים
 מכור הברזל לאמר שמעו בקולי ועשיתם אותם ככל אשר אצוה
 אתכם והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים : (ה) למען הקים
 את השבועה אשר נשבעתי לאבותיכם לחת להם ארץ זבת חלב
 ודבש ביום הזה ואען ואמר אמן יהוה : (ו) ויאמר יהוה אלי
 קרא את כל הדברים האלה בערי יהודה ובחצות ירושלים לאמר
 שמעו את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם : (ז) כי העד
 העדתי באבותיכם ביום העלותי אותם מארץ מצרים עד היום
 הוה

ר ש י

יא (ה) חמן ה' * שיהא ארוה : (ז) העד העדתי * לשון התראה :
 (ה) ואניח

מכלל יופי

יא (ב) וברתם * כנגד ירמיהו ואשר כביאי האמת שהיו בזמנו : אל איש יהודה, כן
 דרך הלשון לומר יקיד על רבים דרך כלל כמו ויהי לי אור ומעור ואיש ישראל נגש ורבים
 כמוהו : ועל יושבי * כמו ואל יושבי וכן וילך אל קנה הרמתה על ביתו כמו א ביתו ומתפלל על ה'
 כמו א ה' והדומים להם : (ד) ביום הוכיח אותם, פירושו במקומות עת זמן כמו והיה ביום
 ההוא שגש ישו ומרה אפי זו ביום ההוא : מכור הברזל, כמו שטרפין הכסף והזהב בכור כן נכרפו
 במצרים בעבודה קשה ומה שאמר הנרזל והכורים לא יעשו אותם מברזל אלא מאדמה אמר הנרזל
 לחזק הנרוף שנכרפו שם : (ה) אמן ה', אמת יהיה שיהיה ארוה מי שלא ישמע אל דברי
 הברית * וה' לשון קריאה ותפלה כלומר ה' כן יהיה : (ז) כי העד העדתי, לשון התראה
 ואזהרה וכן השכם והעד ולכי שהמתרה והמוהור כאחד מזהיר בפני עדים כדי שלא יכחיש אח"כ
 כאמר בלשון עדות : (ט) קשר * ענין מרד כלומר מרדו בואמר ששבו בנימיא שיהו : (יב)
 והלכו ערי יהודה, יושבי ערי יהודה וכן וכל הארץ באו מכרימה : (יד) ואתה אל תתפלל
 וגו', למעלה כי אינני אומע בעת קראם אלי : בעד רעתם * על רעתם וכן ובעד השלש יטולו
 והדומים להם רבים : (טו) מה לירידי נביתי * אהובי והם דברי הנביא כנגד השם ואומר לו
 כי מה לו עוד נבית המקדש : עשוחה המזמתה הרבים * ענין תועבה ומעשה רע והכפל לחזק
 הענין, וכן ישועתה עזרתה ופירושו אחר שכנסת ישראל עשתה התועבה את רבים, כלומר עם
 אלהים אחרים כמו שאמר למעלה כי מספר עריך וגו' : ובשר קדש * שם כלל כמו ויניחך כל
 בשר וכן ינא כל בשר להשתחית לפני שפירושו בני אדם כלומר ואנשי קדש והם החסידים עברו
 מעליך ונפטרו לפיכך את עושה הרעות * ונפירושו פוור הנביא ומדבר לכנסת ישראל ואומר לפי
 ונשר

ירמיה יא

הזה השכם והעד לאמר שמינו בקולי : (ח) ולא שמינו ולא ארמו
את אונם וירכו איש בשרירוח לכם הרע ואביא עליהם את כל
דברי הבריה הזאת אשר צויתי לעשות ולא עשו : (ט) ויאמר
יהוה אבי נמצא קשר באיש יהודה וביושבי ירושלם : (י) שבו
על עונת אבותם הראשנים אשר מאנו לשמוע את דברי והמת
הלכו אחרי אלהים אחרים לעבדם הפרו בית ישראל ובית יהודה
את בריתי אשר כרתו את אבותם : (יא) לכן כה אמר יהוה הנני
מביא אידם רעה אשר לא יוכלו לצאת מכיפה ויעקו אגלי ורא
אשמע אריותם : (יב) והלכו ערי יהודה ויושבי ירושלם ויעקו
האלהים אשר הם מקטרים להם והושע לא יושיעו להם בעת
רעתם : (יג) כי מספר עריה רהיו אלהיה יהודה ומספר חצרות
ירושלם שמהם מזבחות לבשת מזבחות לקטר לבצל : (יד) ואתה
אל תהפך בעד העם הזה ואל תשאל בעדם רנה ותפלח כי
אינני שומע בעת קראם אלי בעד רעתם : (טו) מה לידידי בביתי

עשוהה

ר ש י

(ח) ואני עליהם את כל דברי הברית • האלות האמורות בברית :
על הדברים • אשר צויתי לעשות שלא עשו : (יב) ערי יהודה • הער יהודה :
(יד) רנה ותפלה • בצעי וצללו : (טו) מה לידידי בביתי • מה לעם
סגולתי לנח עוד בביתי • עשותה הנזמחה • לעשות היא מזמחה ענת חטאים
שלה : הרצים • שבהם : ובשר קודש יעברו מעליך • חף המילה בטלו מזכרם
שעל ידה היו מקודשים לי : כי רעתכי אז תענני • בשחתם עובדים עבדים
את

מבלל יופי

ובשר קודש והם קרבנות יעברו מעליך עובדים מעליך כאלו לא צויתה בהם ואינם מיטלים עליך
לעשותם : בירעתכי • היו דכוספת כו"ד תחלואיכי כעורכי : אז תעלתי • פירוש כשעשי
ברצות אז תעלתי עבין השמחה והגילה ופירוש אחר בשרטו : [ובשרטו עלו פירש רבנו יונה העלוי
מענין רעדה כי אומר בערבי על"ל מ"ת והיא רעדה שאוסות המסקיף על המת ואוסות נס כן
המילה בעבור חלישת בשר וכן אוסות הסכר בעבור חלישת גידיו ואוסות הרעדה הוא כדרך המסקיף
שירצו לקטף המס'ם בעת המות ופירושו מפני רעתכי שעשית מאז תעלתי עתה ל"ט : (טו) וית
דעני רנה למר מסבל • באת רענן סבל ימות הסנה עליו לחים : יפה פרי תאר • פירש
ירמיה ויפה הסדר ויפה הסדר עומד במקום גבם רנה בגור שפרו ויפה ותארו יפה ועתה לקול
העולה

תרגום אשכנזי

ס

טאג , דיזע ווארנונג מיט יעדעס סארגען ערנייערט , געהאליך : געהארקעט מיי
נער שטימע ! (ח) אלליין זיא געהארקטען ניכט , נייגטשו מיר קיין אהר , אונד
יעדער פאלגטע דעם דינקעל ווינעס כעזען הערצענס : דארום בראכטע איד איכער
זיא דיא פליכע , דיא בייא דעם בונדע אויסגעשפראכען ווארדען . דען איד איהגען
צו האלטען בעפאהלען , אונד זיא עס אונטערלאסען האכען .

(ט) דער עוויגע שפראך צו מיר : איד ענטדעקקע איינע פערשוועהרינג אונטער
דען לייטען יהודה'ס , אונד דען בירגערן ירושלים'ס . (י) זיא פערפאללען אין
איהרער פארעלטערן זינדען , דיא זיך ווינערטען , מיר צו געהארקען . איד זיא
וואנדלן נאך פערמדען געטטערן , אונד בעטען זיא אן : אלוף האט דאן הויז ישראל
אונד דאן הויז יהודה מיינען בונד געבראכען , דען איד מיט איהרען פערטערן ער
ריכטעט האכע . (יא) דרום , שפריכט דער עוויגע , ווילל איד איין אונגליק איכער
זיא ברינגען . דעם זיא ניכט ענטרינגען וואללען . אלסדאן ווערדען זיא צו מיר שריי
ען , אכער קיין געהער פיינדען . (יב) מעגען דאן יהודה'ס איינוואהנער אונד
ירושלים'ס בירגער הינגעהן , אונד צו דען געטטערן רופען , דעגען זיא גערייכערט
האכען ; דיזע ווערדען איהגען אין אונגליקסצייטען געוויס קיינען בייאשטאנד ליי
סטען . (יג) ווארליך ! דייןער געטטער מענגע , יהודה ! קאמסט דער צאהל
דיינער שטערטע גלייך ; אונד נאך אנצאהל דער שטראסען ירושלים'ס האכט איהר
איד שאנדאלטערע געבויעט , אלטערע דעם בעל דרויף צו רייכערן . (יד) דרום
פלעהע זיא ניכט פיר דיועס פאלק , לאס קיינען געוואנג , קיין געכעטה פיר זיא איי
שטיגען , דען איד ווערדע זיא זעלכסט ניכט הערען , ווען זיא אין איהרער נאטה
צו מיר פלעהען . (טו) וואס האכען מיינע עהעמאליגע פריינדע אין מיינעס הויזע

צו

ב א ו ר

אשלתוי הנבואים להתרות להם מדי נקר נקר . (ח) בשרירות , אחר מראה וחיות
לכס , זכרא שור בכפילת ל' הפעל , יבחוסות דת לייסקל . (ט) נמצא קשר
התקשרו עמם למרוד בי . יראה מן הדומה כי כנראה כי כנראה בימי יהויקים , וזה שאמר
כמלא קשר , כלומר מרדו כי אחר זכר בימי יאשיהו . (דק) . ואפסר איוסיף על הפס קיס
שלפניו , ואמר קשר , לפי שהתקשרו עמם לברית חדשה לעבודת זרה , כגד הכרית אשה לרת
עמהם אלהי האמת . (י) אבותם הראשונים , דוד איון ומנשה ואחז , בוטג ישראל
באלילים . והמה , וגם הדור הזה אחז מעשה אבותיהם לעבד עבודה זרה , וזוה הפרו בית
ישראל ויהודה את ברית אשר כרתי את אבותם . (יב) ערי יהודה , יושבי ערי יהודה ,
כמו וכל הארץ באו . (יד) בעת קראם , אשילו אס הם עמי יקראו אלי , ויתדעו אלו
שבו לי , איכני שומע איתם , לכן אל תחפלו אתה בעד . בעד רעהם , בעבד רותם
לא אשמע להם , וכן בעד השלח יפלו . (דק) . וזנתן תרגס בעידן נישתרון , אס יקראו
אלי בעת צרתם , וכן תרגמתי . (טו) מה לירודי , הפסוק הזה הוא אחד מהפסוקים
קשי הגנה , מפני כנויי הגופים אונים ומינים ומספרים אונים הנאים בתוכם בלי נוסח ידוע
ובירש הרד"ק שאמר , שהנבוא מדבר כן על השכינה וזית העקש , הוא רחוק מאוד . וכן
זוה פירוש רש"י וזנתן , שהקב"ה מדבר על ישראל , שהיו מקדס עם סגולתו , וכנה את
ישראל בעט בלשון זכר ופעם בלשון נקבה , פעם נוכח פעם נסתר , יקד ודכיס , כדרכו

ל' זכ

הרגום אשכנזי

זו טהור? אונצוכט טרייבען זיא זיא מיט איהרער פילגעטטערזיא, שאפען דאך
 הייליגע אפפערפלייש אב, אונר פרייען זיך נאך איהרער באוהיט. (טו). איינען
 גרינענדען, איינען אנטוטהיגען אונר פרוכטבארען עהלכוים נאנטער דיך איינסט
 דער עוויגע; אונר נון האט ער בייא דער שטיממע איינער טאכענדען מענגע, פייער
 אום דיך געלעגט, אונר דיינע האכפראנגענדע צווייגען צערשפליטטערט. (זו) ער
 זעלבסט, דער עוויגע צבאות, דער דיך געפלאנצט, האט אונגליק איבער דיך
 פערדייטען, ישראל'ס אונר יהודה'ס לאסטער זויללען, וועלכעס זיא בעגעהען,
 אינרעם זיא צו מיינעם פערדרוססע דעם בעל רייכערן.

(יח) דער עוויגע האט מירס בעקאנט געמאכט, אונר מיך דעשכען איבערצייגט;
 דא לעהרטע ער מיך רעכט איהרע טהאטען קענען. (יט) איך ווארד געהמליק
 וויא איין שאאף, וויא איין רינד צור שלאכטבאנק בעשטימט; אהנטע דען אג
 שלאגניכט, דען זיא ווידער מיך אים זינגע פיהרטען: „לאסט אונס דען כוים מיט
 זיינע פרוכט פערדערבען; לאסט אונס איהן אויסדעם רייכע דער לעבענדען פער
 באנגען

ב א ו ר

לרוח בלשון הנביאים. ומוסיף על הפסוק שלכנו, אינני שומע אותם בקראם אלו בעת צרתם,
 כי מה לישראל ולירידי בניתי? הלא אינם שנים אלי בכל לבם, כי יעשו זממה ברבים, פירוש
 בחלילים רבים, כאמור למעלה: כי מספר עריך היו אליהם וכו'. (המזמחה, המויה,
 ונתחילף ה"א המשקל לתי"ו, וכה"ל נוספת). ובשר קדש' בשר מזבח ה' שהיא קדש ועבירו
 ויסירו מעליהם, ויקריבו קרבנות לעבודה זרה' וכן מרגס יונחן, סנקו פילמן ביה מקדשי
 ובנדו ענה לחטאין סניאין מערבין בשר שקינן עם בשר קודשין. כי רעהו (בנוספת יו"ד
 בסוף), בעת דעתך אז תעלו, פירוש תשמח לעשות רע. (טו) זיה רענן, כהיית
 אהובו וירידו קרא שמך זית רענן, ופה פרי תואר, מלת ופה מושכת לפרי ולתואר, ופה
 פרי ופה תואר. ועתה מרוב עונך הציח אש עליה, על היות הרענן הזה, ורעו דליותו,
 ונתרוצצו ענפי הצבאים, ואמר עליה ודליותו, שהוית לשון זכר ונקבה' או שהיא משל על
 כנסת ישראל הכנאיים פעם זכר ופעם נקבה, והוית תמיד לשון זכר במקרא' לקול המורה
 גדולה, לקול שאון עם רב, הם האויבים הנקבלים להניח אש עליה, ומדיעים קול מדועת
 מלחמה ונחמן' (דקדוק מלת המורה עיין במכלול). (יו) וה' צבאות וכו', הושתעמו
 הנישע את זית רענן הזה, דבר עליך רעה, בגלל חטאת יהודה וישראל, האכעיים אונר
 לקטר לבשל. (יח) הודיעני, גלה את אזני מדבר הנאמר בפסוק הנא, ואדעה, ואדע
 את הדבר בבירור' או הראיתני, אז הראה לי מעלליהם הקאים, וידעתי סנת חרון אפו
 עליהם בבירור נשיר. (יט) ואני כבבש אלוף, רבו המפרשים בזה, והכסון פירוש רש'
 צמס דונס והודה בן קידיש, שהוא כמו כבש וכלוף, במסרון וי"ו הסניר, כמו שמשירק
 במד וזולה, ואלוף הוא בקר, כמו שגר אלפיך. ואמר כבש ונקר הייתי מוכן להובל למטבח,
 גל יד אבני ענתות, ולא ידעתי המטבחה אשר נכלו עלי לאמר: נשחיתה עץ כלחמו, עם
 לחמו, מירוש את הנביא עם בנואמו אשר תמיד נפיו' והמפרשים פירשו: נשים עץ (והוא
 עץ המות) בלחמו, כלומר בחן סס המות נמאכלו, ולפיהם יהיה מקרא קצר, נשחיתה
 גל יד אבני ענתות בלחמו' מארץ החיים, מעולם הזה' ולפי פירוש נראה, שאמר:
 גביהו לבל יתגא עד ולא יהיה לו סס ושארית נאחן על ידי בנואמו הרבים, ופירוש מארץ
 החיים' מנחין שום (שאן דער אונשמערבליבקיט) וקשאר: ושאן לא יגזר עד ו
 (כז) וז'

עשוהה המזמתה הרפים ובשר קדש יעברו מעליך פי רעתהי אז
 העלוי : (טו) זית רענן יפה פריהתאר קרא יהודה שגמך לקול
 המולדה רגש אח' שורק גדלה הצית אש עליה ורעו דליותיו :
 (יז) ויהנה צבאות הנוטע אותך דבר עליך רעה בגלל רעת בית
 ישראל ובית יהודה אשר עשו להם להכעסני להסטר לבער :
 (יח) ויהיה הודיעני וארעה אז הראיהני מעלליהם : (יט) ואני
 בכבש אלוף יובל לטבות ולא ידעתי כידעלי חשבו מהשבות

גשחיהח

ר ט י

אח' שמחים : (טז) לקול המולה • לשון שאון עם רב שיבא עליהם : ורעו
 דליותיו • ורננו הה ענפיו : (יח) וה' הודיעני • כך חמר הנביא הקב"ה
 הודיעני את פורענותם : (יט) ואני ככבש אלוף אשר יוכל לטבח : יוכל יונק
 לפי שחני מודיע הרעה הם חומרים להורגני ככבש חלוף דול ויחודה בן קודים
 פתרוהו ככבש ופר חמר יוכל לטבח וחלוף כמו שגר חלפיד (דברים כ"ח) ואף
 על פי שלח נחמר וחלוף יש לנו כיוצא בו שמש ירח עמד זבלה (חבקוק ג')
 בסוס עגור כן חלפנף (ישעיה ל"ח) פתר ככבש חלוף כבש גדול (עין בתלים
 ג"ח צפרש"י) ויונתן מסייעו שחירג' כחומר צחיר : גשחיתה ען בלחמו נרמי

במח

מבלל יופי

אמולה : המולה • נכתב ב"ו עם הדגש ושרשו המל • ובמכלל שרשו מלל וענינו כמו מלה כמו כי
 אין יניה בלשוננו וכן קול המולה כקול מחנה ופירוש חניה הנעיר כמו ויכת אש בציון והדומים לו :
 ורעו • פירושו ייסגרו כמו ירעוך קדקד ורעו את ארץ אשר והוא פועל ונכא כסגרינו : דליותיו •
 הגפרד דליה מן כוויות מונח • או יהיה הנפרד דלית ויסקל פעות וכן : גרוהו דבחיטו ל"במטכה
 ובדלית ובדקל בעל הבית מוריד ומחלק ופירושו ענפיו מלשון כי דילתני שפירושו דוממתני :
 (יח) הודיעני • שלא לכח : הראהני • לכח כמו שמעו עמים כלם כייבשו מאלים אשר
 חמדתם וכן נפסוק זית רענן למעלה קרא ה' שמך לכח ואחר כך הנית אש עליה כאלו אמר
 עליך וכן דבים ופירושו להריק"ם בסיף שרש עליה [ונשרש עליה פירש הרי"קס הנית אש עליה
 כלומר בעליה והוא כמו כאלה נובלת עליה ל"ט] : (יט) בכבש אלוף • יונתן פירש ומענין
 אלוף תימן שתרנס כאימר נסיר • או יהיה מענין שגר חלפיד ויחסר כאלוף כף הדמיון או י'
 התוספות, וטעמו ככבש פאלוף או ככבש חלוף פירוש ככבש ושור יוכל לטבח : ונשחיתה ען
 בלחמו • פירושו כתרנומו נרמי סמא דמותא במיכליה, ואמר נשחיתה במקום נשימה כי התאמה
 בזאת היתה הזחתה : בלחמו • נפריו : והרי"קס פירש במאכלו כי לחם כלל לכל מאכל ופירושו
 הפך נשחית לחמו בען והען הוא הנקרא נערבי דפ"ל והוא סס המות ועליו נאמר ויורה ה' ען
 והיה נס בחיך נס כדברי רבתינו ז"ל וכן תרגם יונתן נרמי סמא דמותא במיכליה :

ב (ב) גם כ"ו • מבנין פועל מרובע וכן כל שרש נארץ נועס והקמן בעבור הזקף כי כלל
 הזקף נשח כמו כונני חכס על יתר וחם אין שרש אחד בכנס אסד וענינו נתיבת
 גארג נארץ : ג) החיקם נארץ לטבח • בשו החיקו אותם מן העיר ואמר אלו השלוש
 קרשעים

ירמיה יא יב

בשחיתה עין בלחמו ונכרתנו מארץ חיים ושמו לא יזכר עוד :
(כ) ויהיה צבאות שפט צדק בחן כליות ולב אראה נקמתך מהם
כי אריק גליתו את ריבי : (כא) לכן כה אמר יהוה על אנשי
ענתות המבקשים את נפשך לאמר לא הנבא בשם יהוה ולא
תמות פידינו : (כב) לכן כה אמר יהוה צבאות הנני פקד עליהם
הפחיתים ימותו בחרב בגיהם ובנתייהם ימתו פרעב : (כג) ושארית
לא תהיה להם פי אביא רעה אל אנשי ענתות
שנת פקדתם :

יב (א) צדיק אהיה יהוה כי אריב אליה אך משפטים אדבר אותך
מדוע דרך רשעים צלחה שְלוּ כל בגדי בגד : (ב) גטעתם גם
שרשו ילכו גם עשו פרי קרוב אהיה בפיהם ורחוק מקליתיהם :
(ג) ואתה יהוה ידעתני הראני ובחנת לבי אהיה התיקם כצאן
לטובה

ר ש י

פמח דמותא במיכליה : (כ) אראה נקמתך מהם : את אנשי ענתות הים
מוקלל : (כג) אל אנשי ענתות : כמו על אנשי ענתות :
יב (א) נדיק אתה ה' כי אריב חליך : כשחתוכה עמך ידעתי כי תנרק
דדנריך אך חפץ חני לדבר משפטים אותך להודיעני דרךך : מדוע דרך
רשעים נלחה : שנתה גדולה לנצוד נצר הרשע ותנליחסו להסריב ביתך : דבר
אחר על אנשי ענתות הים נועק וקורא תגר : שלו : לשון שלום : (ג) ואתה
ה' ידעתני : גם על אנשי ענתות העומדים עלי עזרני כי אתה ידעתני התיקם
כצאן

ב א ו ר

(כ) וה' צבאות, אותך ה' צבאות, שפט צדק וכו', אבקש שתראני נקמתך מהם
גליתו את ריבי, אין לי אס וקרוב לגלות להם את ריבי, כי הם בגדו בי ונקאו אח כפסי,
לכן אגלה אותי אליך; והנבא תורה כלשון בני אדם (רד"ק) * ואפשר שהוא כמו גליתו
משדש גלל, כמו גל אל ה' ויפלטו, כלומר עליך אשליך יהני וריבי. (כא)
לכן, לשון שנועה והנצחה, וכמו כן מלת לכן בפסוק שאחריו, ובתרגומי חביתים נקסור
הפכה והמסוכנ (קיוואלים) להמשך הענין. (כב) פקד, לשון עונש, כמו פוקד עון
אבות על בנים. הבחורים וכו', גם בחורים מלומדי חרב ואנשי סיל ימותו בחרב, קל יסומר
הוקים והישישים. (כג) ושארית לא תהיה להם. לאנשי ענתות, והם לקו יותר משאר
ישראל, לפי שבגדו בקרונם וכן עירם. שנת פקודתם, שנת הסרבן שהיתה שנת תשע עשרה
לנבוכדנצר, שהסריב את הארץ, וגלו הנשארים המתיים מן החרב ומן הרעב. ואמרו שבמינו
ל